

Aalborg Universitet



Uppsalas onomastiske landskab

Sandst, Line

Published in:
Namn och namnvård

Publication date:
2020

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Sandst, L. (2020). Uppsalas onomastiske landskab. I S. Nyström, S. Strandberg, & M. Wahlberg (red.), *Namn och namnvård: Vänskrift till Annette C. Torensjö på 60-årsdagen den 18 november 2020* (s. 147-167). Uppsala University.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Namn och namnvård

Vänskrift till Annette C. Torensjö
på 60-årsdagen den 18 november 2020

Redigerad av Staffan Nyström, Svante Strandberg
och Mats Wahlberg



UPPSALA
UNIVERSITET

Uppsala 2020

Utgiven i samarbete med Institutet för språk och folkminnen och
Ortnamnssällskapet i Uppsala.

Abstract

Namn och namnvård. Vänskrift till Annette C. Torensjö den 18 november 2020. (Names and name standardization. Festschrift for Annette C. Torensjö on November 18, 2020.) Edited by Staffan Nyström, Svante Strandberg & Mats Wahlberg. *Namn och samhälle 31*. Uppsala 2020. 226 pp.
ISBN 978-91-506-2843-2.

The present volume consists of 20 articles celebrating the 60th birthday of Annette C. Torensjö, head of the Department of Archives and Research at the Institute for Language and Folklore (Institutet för språk och folkminnen) in Uppsala. Fourteen of the articles mainly deal with place-names, five concern personal names, including the name *Annette*, and one contribution discusses minority group designations in Swedish. In terms of time, the articles span many centuries. Linguistic and factual interpretations of ancient place and personal names as well as today's name choice, regulations and administrative processes are dealt with. Public name standardization has been the core of the jubilee's professional life for many years and this activity is commented on and described in several of the contributions – from a local, national, international or purely personal perspective.

Keywords: commemorative names, geographical names, given names, good place-name practice, hydronyms, linguistic landscapes, minority group designations, name categories, name changes, name law, name planning, name standardization, name usage, Old Icelandic, onomastic landscapes, onomastics, personal names, place-name advisory board, place-names, settlement names, Stockholm, street names, surnames, United Nations, Uppsala, urban names.

Omslag: Annette vid Karen Blixens farm M'Bogani, numera museum, i Nairobi, Kenya. Foto: Staffan Nyström.

© Författarna 2020

ISSN: 1404-1790
ISBN: 978-91-506-2843-2

Tryckt av DanagårdLiTHO AB, Ödeshög 2020

Innehåll

Förord	11
LENNART DEHLIN: Längs Kustlandsvägen i Västernorrland till Saluån och Salusanden	13
LENNART ELMEVIK: Fornisl. <i>við taur, a austanverðum Taurinum</i> och det svenska ortnamnet <i>Södertörn</i>	23
SONJA ENTZENBERG: <i>Smultron, Mynta och Peanut</i> . Ätliga personnamn	31
LENNART HAGÅSEN: <i>Pittlösa, Munkebo och Nuckebo</i> – om namn på enkönade boenden – samt <i>Musbacken</i>	45
OLA KARLSSON: Sverigesomalier, svensksomalier, somaliasvensk eller svensk-somalisk? Om hur vi bildar minoritetsbeteckningar	61
HELEN KERFOOT AND BOTOLV HELLELAND: International activities. Annette Torensjö and Sweden in the limelight	67
KATHARINA LEIBRING: Namnet <i>Annette</i> i Sverige	85
BJÖRN LUNDQVIST: <i>Rödhågna – Riddovardo</i> i Vemdalens socken i Härjedalen	89
LEILA MATTFOLK OCH KRISTINA NEUMÜLLER: Till frågan om ortnamns- begreppets avgränsning	97
AGNETA NEY: Ett namn för den vilda. Om kvinnonamnet <i>Bera</i> i den fornisländska litteraturen	103
LEIF NILSSON: Nettan, Nypan & Nilsson. Namnvårdare med fokus på god ortnamnsred	109
STAFFAN NYSTRÖM: Stockholms namnberedning 100 år (1920–2020). De första åren	115
ELIN PIHL: Borde <i>Umeå</i> ändras till <i>Ume</i> ?	125
LENNART RYMAN: <i>Ugerup</i> och <i>Urup</i> . Ett skånskt ortnamn och ett danskt släktnamn	139
LINE SANDST: Uppsalas onomastiske landskab	147
DANIEL SOLLING: <i>Elefantgropen, Korkeken</i> och <i>Ödetomten</i> . Barns namn på åkerholmar utanför Torshälla	167
MATHIAS STRANDBERG: <i>Lövestad</i> och <i>Ledåsa</i>	181
SVANTE STRANDBERG: <i>Vingra</i> och <i>Svånö</i>	189
MATS WAHLBERG: Memorialnamn i Uppsala	197
LENA WENNER: »Nu sitter namnet som en smäck». Om att byta förnamn som transperson	215
Förkortningar	223

Uppsalas onomastiske landskab

Af Line Sandst

Stednavne er ikke bare punkter på et kort, de ændrer også rum og sted (fx Cresswell 2015, Kostanski 2016). I urbane miljøer kan stednavnene både være synlige, skriftlige tekster på gade- og butiksskilte, og usynlige, talesprogsfunderede uofficielle navne, nogle endda med øgenavns karakter.

I 2018 undersøgte jeg et udsnit af skrift- og talesprogsfunderede navne i Uppsala. Sammenkobling giver et indblik i den samtidige navnebrug i det urbane miljø. Undersøgelsen baseredes på tre spørgsmål: Hvilke sprog findes i det onomastiske landskab?, Hvilken identitet skaber det onomastiske og lingvistiske landskab (LL), og hvordan skal vi forstå det?, Hvordan skelner indbyggerne mellem *proprier* og *appellativer*? En del af Institutet för språk och folkminnets (Isof) forskningsstrategi i 2018 var at undersøge minoritetssprogenes rolle i den offentlige sfære i Sverige. Derfor tog undersøgelsen sit udspring i en kortlægning af sprogene i Uppsalas onomastiske landskab, for derigennem at belyse stedernes sproglige identitet.

Gennem feltstudier, interviews og sammenligning med tidligere undersøgelser undersøgte jeg også, hvordan og hvorfor sprogbrugerne opfatter noget som et navn. Resultaterne præsenteres i det følgende.

Forskningsdesign og metode

For at kunne undersøge det brede spektrum af *proprier* over tale og skrift, kræves en kombination af forskellige metoder, som jeg redegør for i det følgende.

For at undersøge hvilke sprog, der findes i Uppsalas onomastiske landskab, foretog jeg feltstudier på udvalgte pladser (*torg*) i forskellige bydele i Uppsala. Stedsteoretikere (fx Stjernfelt 1996, de Certeau 2010) har peget på, at gaderne er der, hvor mennesket færdes fra A til B, imens pladserne er steder for ophold. Dermed kan man anskue pladserne i forskellige bydele som samlingssteder for beboerne i lokalområdet, og man kan forvente at se en større andel kommercielle navne her, der samtidigt ville kunne vidne om pladsernes sproglige identiteter. Undersøgelsesområderne blev udvalgt og materiale indsamlet kort efter indledende pilotstudier sommeren 2018. Jeg ønskede en geografisk spredning i materialet, da flere undersøgelser har vist, at befolknings sammensætningen i et område kan have en indvirkning på både sprogvalg og navne i LL (fx Stjernholm 2015, Syrjälä 2018). Hvert sted blev udvalgt på baggrund af kort og gennem samtale med indbyggere i Uppsala. Alle *proprier* på pladserne blev fotograferet, og alle pladser med under 5 synlige navne fraserteret. Således endte jeg med i alt 10 undersøgelsesområder med geografisk spredning i Uppsala.

På initiativ af Isof gennemførtes i 2013 en undersøgelse af uofficielle stednavne i Uppsala, hvor der blev indsamlet 45 forskellige navne. Denne undersøgelse fulgte jeg op på i en spørgeskemaundersøgelse, hvor jeg spurgte en informantgruppe, om de dels kendte, dels anvendte nogle af de 45 navne. Informantgruppen bestod af fire kandidatstuderende ved Uppsala universitet og resultaterne herfra er derfor et case study, der skal give et kvalitativt indblik i gruppens anvendelse af uofficielle navne. Jeg havde oprindelig planlagt kontakt til en væsentlig større informantgruppe med universitetsstuderende fra forskellige årgange, men min kontaktperson træk sig ud af undersøgelsen sent i forløbet, og jeg måtte hurtigt og uforudset ændre strategi. Jeg formidlede kontakt til professor Staffan Nyström, der underviste et hold i onomastik ved Uppsala universitet, og fire kandidatstuderende fra dette hold udgjorde derefter min informantgruppe. Den lille informantgruppe giver mulighed for en dybere kvalitativ undersøgelse, end den oprindelige større informantgruppe ville have gjort. Jeg undersøgte både informantgruppens anvendelse af uofficielle navne, og hvordan de skelner mellem *proprier* og andre grammatiske klasser i LL.

For at undersøge sidstnævnte anvendte jeg en eksperimentel metode, hvor informantgruppen selv tog billeder af navne i LL. Dataindsamlingsmetoden er inspireret af Syrjälä (2018) og er interessant derved, at informanternes egne observationer inkluderes i analysen. Informanterne fik besked på at gå en tur i et selvvalgt område i Uppsala og tage billeder af navne. Efter gåturen skulle de sende billederne til mig og på baggrund af det data, jeg modtog, udvalgte jeg 10 fotos som dannede udgangspunktet for et semistruktureret interview ca. en uge efter, de havde været på feltarbejde. Eftersom informantgruppen studerede onomastik var det min forventning, at de havde en forforståelse og teoretisk viden, som ville være betydelig mere veludviklet sammenlignet med sprogbrugere, som ikke har studeret onomastik. Materialet jeg modtog var imidlertid meget forskelligt og fordeler sig som vist i tabellen nedenfor.

Tabel 1. Fordelingen af antal fotos per informant og oversigt over motiverne på fotografierne.

Informant 1	39 billeder	33 fotos af butiksnavne 1 foto af kommercielle navne/logoer på en elkasse 1 foto af bogtitler igennem butiksvindue 2 fotos af gadeskilte 1 foto af forklarende tekst til navnene Stora torget og Rådhuset 1 foto af boligannoncer (med adresser)
Informant 2	5 billeder	5 fotos af gadenavne
Informant 3	15 billeder	7 fotos af gadenavne 2 fotos af butiksnavne 2 fotos af tekst på huse (<i>proprier</i>) 2 fotos med pile mod navngivne lokaliteter 1 informationsskilt med <i>proprium</i> (August Strindberg) 1 foto af et husnummer og skilt med teksten »adgang forbudt« (intet <i>proprium</i>)
Informant 4	221 billeder	Fotos af byinteriør, trafikskilte, gadenavne, butiksnavne m.m.

Alle informanter på nær en tog primært billeder af gadenavne og kommercielle navne, primært butiksnavne, som dermed kan defineres som prototypiske navne i informantgruppen. Da jeg imidlertid ønskede at undersøge grænsetilfældene, hvor sprogbrugerne kan komme i tvivl om en tekst er et navn eller ej, angik en initial bekymring, om jeg havde stillet spørgsmålet for lukket ved at bruge termen »navne«, til en informantgruppe med forventet større viden om onomastik end »den almindelige sprogbruger«. Derfor viste det sig, at informanten der havde taget 221 fotos af både proprietær og urbant interiør af forskellig karakter, havde genereret et særligt brugbart materiale til den efterfølgende samtale. I denne samtale viste jeg dem i alt 11 billeder, hvoraf et enkel stammede fra min egen empiri og viser en butiksfacade uden navn. Dette vender jeg tilbage til senere.

Minoritetssprog i bybilledet

Det er ikke altid enkelt at klassificere, hvilke sprog kommercielle navne er dannet i. Især internationale brandnavne kan give forskellige associationer til sprogligt ophav, hvilket kan foranledige, at det samme brandnavn kan kategoriseres med forskelligt sprogligt ophav fra undersøgelse til undersøgelse (Tufi & Blackwood 2010, Syrjälä 2016). Problemet opstår ved, om forskeren anlægger et synkront eller et diakront blik på sit data (Sandst & Syrjälä 2020), og derved om undersøgelsen centrerer sig om samtidig sprogbrug og sprogopfattelse eller om propriernes etymologiske ophav.

Der kan være flere årsager til navnedannelse på andre sprog end et lands officielle nationalsprog. Vi ved fra kontaktlingvistiske undersøgelser af optag af låneord i et modtagersprog, at motivationerne bag sådanne sproglige valg både kan være bevidste og ubevidste. Dertil kan stilistiske valg udgøre en motivation, da sprogbrugeren eksempelvis kan demonstrere kompetence i et sprog som nyder prestige, men valg af et fremmedsprog kan også skyldes bekvemmelighed (Matras 2010). Dertil har Mattfolk (2017) vist, at kommercielle navne på engelsk fungerer som lingua franca og samtidigt har tilkøbt positive attituder.

Nedenfor ses fordelingen af sprog og andre kategorier på de udvalgte pladser (torg):

Tabel 2. Fordeling af i alt 146 navne og to lokaliteter uden navn fordelt på undersøgelsesområde og kategoriseret efter sprog, som forkortelse, blend (sammentrækning), person- eller stednavn, usikker tolkning/andre sprog.

	I alt	SE	Eng	Japansk	Arabisk	Arabisk + eng	DK	Italiensk	Forkort.	Blend	web	Person-navn	Sted-navn	Usikker	Lokali-tet uden navn
Västertorg i Eriks-berg-Håga	12	11							1						
Svamp-torget	8	7							1						
Plads ved Hugo Alf-véns väg	15	10	1		1				1			1	1		
Gottsunda torg	41	27	3	1	1	1			3			4		1	
Stora torget	17	10			1		1			1		4			
Sivia torg	13	8									1	1		2	1
Brantings-torget	13	11	1						1						
Heiden-stams torg	11	7	3						1						
Torbjörns-gatan/Tunagatan	9	7		1					1						
Mimmi Ekholms plats	9	4	1	1				1	1						1

Ved kategoriseringen er der blevet truffet valg, som kan problematiseres. Kategorien »svensk« indeholder navne som fx *Salong Heidenstam*, *Apotek* og *Böner & blad*, og dækker dermed et kontinuum fra hjemlige dannelser (*Böner & blad*), over afklimatiserede låneord (*Apotek*) til hybridnavnedannelser bestående af både afklimatiserede låneord/arveord og et andet proprium (*Salong Heidenstam*). Bemærk dog, at hybridnavnet *Salong Heidenstam* på ordniveau består af ord, der kan defineres som svenske, imens strukturen med foranstillet lokalitetsbeskriver er fremmed i nordiske sprog og derfor snarest er indlånt fra romanske sprog. Det er således ikke uproblematisk at placere navnet i denne kategori. Navnetypen omhandles ikke yderligere her, men der henvises til Sandst (2020) og Jørgensen (1988) for yderligere diskussion af navnetypen.

Kategorien »engelsk« dækker over hybrider som personnavn og verbum eller substantiv (*Nina relax*), fraser (*Nordic Wellness*) og substantiver (*Subway*). Der ses en større variation i dannelsesmåderne på svensk og engelsk sammenlignet med de øvrige sprog, men det kan også skyldes, at de engelske og svenske navne tilsammen udgør over 70 % af data. Det italienske navn *La Piazza* (pladsen) er et substantiv, det danske navn *Elgiganten* sammensat af *el* og *gigant* i bestemt form, to af de japanske navne er to forekomster af samme navn *Hinode Sushi*, en sushikæde med afdeling på både Mimmie Ekholms plats og Gottsunda torg. *Hinode* er japansk og betyder 'solopgang'.

Der findes endnu et navn på en sushirestaurant, *Ayakos Sushi*, som hurtigt afkodes som japansk, dels grundet ortografien, dels associativt hjulpet på vej af konteksten, nemlig lokalitetens art. *Ayakos* er imidlertid et personnavn, hvilket illustrerer problemet ved at kategorisere personnavne i kommercielle navne. Er det mest dækkende, at kategorisere personnavne som personnavne eller som det sprog, personnavnet er dannet i? Og hvad med låne- og fremmedord? Hvor går grænsen mellem de to kategorier, og skal *sushi* opfattes som et så integreret ord i svensk, at det burde kategoriseres som svensk, eller bør ordet anskues i kontekst med *Ayakos*, så vi lader os lede af de japanske associationer? I dette tilfælde har jeg kategoriseret navnet som »japansk« ud fra en antagelse om, at navngiverne har valgt et japansk klingende personnavn, netop fordi det skal give associationer til noget japansk. Derved får sushirestauranten tilknyttet forestillinger om japansk kultur, som kan symbolisere noget autentisk. Kategoriseringen af data er altså i høj grad underlagt min tolkning.

Personnavnekategorien dækker over eksempelvis det svenske brand *Filippa K*. *Filippa* er dannet af *Filip/Fillip*, der er den nordiske skrivemåde for navnet *Philip*, der kommer af det græske ord *philippos* 'glad for heste' (Nielsen 2007 s. 70, 136). Skulle navnet kategoriseres efter etymologi, skulle det altså kategoriseres som græsk, men motivationen bag navnedannelsen er næppe at kunderne skal få græske associationer, snarere at virksomheden, som er opkaldt efter grundlæggeren Filippa Knutsson, associativt skal knyttes til denne person.

Tilsvarende er *Max* næppe valgt ud fra en bagvedliggende motivation og viden om, at personnavnet er en kortform af det romerske helgennavn *Maximilianus* (ibid. s. 155). Fastfoodkæden er navngivet i 1971 efter grundlæggeren Curt Bergfors, hvis kaldenavn var *Max*. Imidlertid vækker personnavne associationer, og sprogbrugere drager konklusioner om folks personlighed og

kompetencer på baggrund af navnet (Aldrin 2010). Således bærer *Baba* på Gottsunda torg associationer og forestillinger om nationalitet og kultur med sig, ligesom *Deichmann* i samme undersøgelsesområde vækker tyske associationer. Personnavnekategorien dækker således over potentielle associationer til andre sprog, som jeg altså også kunne have kategoriseret navnene som.

Forkortelser dækker eksempelvis over *ICA* og *Coop*. Faktisk fandtes der på næsten alle pladser et supermarked, og det var som regel ICA. Forkortelser kan være vanskelige at kategorisere til et specifikt sprog, da de snarere fungerer på tværs af sprog som ordmærke, da man som sprogbruger ikke nødvendigvis gennemskuer udtrykkets semantiske indhold. Det kræver kendskab til virksomhedens historie, hvis sprogbrugeren ved, at *ICA* er en forkortelse for 'Inköpscentralernas AB' og *Coop* en forkortelse for 'cooperative', men forkortelserne kan imidlertid også have associationer knyttet til udtrykket. Her består associationerne dog primært af dem brandet giver, og forestillingernes art er dermed tættere knyttet til appellativisk forestillingsstof (Sandst 2016 s. 112).

Blend-kategorien er beslægtet med forkortelser, men kan dog i højere grad bære associationer der griber ud over forestilling om brandet alene. *Nordea* er en sammentrækning af 'Nordic Ideas', hvilket ikke er åbenlyst for sprogbrugerne, der dog alligevel kan få ledt tankerne hen imod noget nordisk ved sammenfaldet mellem **nordic/nordisk** og *Nordea*. Stednavnekategorien bærer ligeledes forestillinger om sprog og kultur med sig, fx betegner *Verona* et pizzeria. Ligesom de japanske navne til sushirestauranterne vækker associationer til japansk kultur og symboliserer noget autentisk, gentages dette navngivningsmotiv til pizzeriaet *Verona*, hvor tankerne ledes hen på italiensk kultur med samme skær af autenticitet. Det kan dog indvendes, at navngivningsmotiverne til spisestederne også er klichéer i kraft af deres hyppighed, hvorved graden af autenticitet svækkes.

Kategorien »uden navn« betegner to butikker, som ikke havde navne på facaden. Da jeg ville afprøve en hypotese om, at konfrontation med en visuel navnløs butik bryder med vores sproglige forventning, viste jeg et billede af den ene af de navnløse lokaliteter til informantgruppen for at undersøge deres reaktioner. Dette vender jeg tilbage til senere.

Procentvist dækker svenske og engelske navne 74,99 % af alle indsamlede navne, og udgør til sammen 111 ud af i alt 146 navne og to lokaliteter uden navn.

Tabel 3. Procentvis fordeling af data fordelt på sprog og andre kategorier.

Fordelingen af sprog i procent og antal fordelt på i alt 146 navne:		
Svensk	68,91 %	102
Engelsk	6,08 %	9
Japansk	2,05 %	3
Arabisk (skrevet med latinske bogstaver)	2,05 %	3
Arabisk + engelsk:	1,35 %	1
Dansk	0,67 %	1
Italiensk	0,67 %	1
Stednavn (Italiensk)	0,67 %	1
Forkortelse + engelsk:	0,67 %	1
Usikker tolkning / andre sprog	2,73 %	4
Forkortelser	6,75 %	10
Sammentrækning / blend word	0,67 %	1
Personnavne	6,16 %	9

Kommercielle navne dannet på andre sprog end svensk er dog ikke nødvendigvis et udtryk for, at der netop der, hvor navnet findes, er en særlig stor fremmedsprogstalende minoritetsgruppe. Andre navngivningsmotive kan være i spil, jf. de japanske og italienske navne ovenfor.

Heller ikke andelen af engelske navne peger i sig selv på, at der er en stor andel af engelsktalende personer i de områder. I dag udgør engelsk i den vestlige verden »the main lingua franca in the globalized world« (Mattfolk 2017 s. 167), og der kan ligge et element af prestige (jf. Matras 2010) bag sproget. Eller som Mattfolk (2017) også formulerer det: »One reason for using English is no doubt the perceived glamour behind the name« (s. 175).

Der tegner sig imidlertid et andet billede, når man dykker ned i kategorien arabisk, arabisk + engelsk og »usikker tolkning/andre sprog«. *Dimashqi Sweets* på Gottsunda torg er et hybridnavn sammensat af en arabisk skrivemåde for hovedstaden Damaskus og det engelske *sweets* 'slik (godis)'. Det arabiske *Shamiyat* betegner en libanesisk restaurant på Gottsunda torg, navngivet efter en egnsret, der også kaldes *fatteh*. Gottsunda er den bydel i Uppsala med den største andel af beboere med anden etnisk herkomst end svensk, hvoraf en stor andel netop har arabiske rødder. Derfor er det påfaldende, dog ikke uventet, at der findes flere arabiske navne her, sammenlignet med undersøgelsesområderne i andre dele af byen.

Nær Gottsunda torg ved Hugo Alfvéns väg og Bandstolsvägen fandtes også en koncentration af butikker og daginstitutioner, der udgjorde en pladslignende samling af navngivne lokaliteter. Dette sted var ikke oprindeligt en del af undersøgelsen, men blev inkluderet da jeg som led i mine feltstudier kom forbi stedet og opdagede den høje koncentration af kommercielle erhverv og institutioner i en pladslignende konstellation. *Sanabil Al Hanan* (nedenfor) betegner en skole, og er trods det arabiske navn skrevet med latinske bogstaver. Også undersøgelsens eneste skilt skrevet med arabiske bogstaver fandtes her.

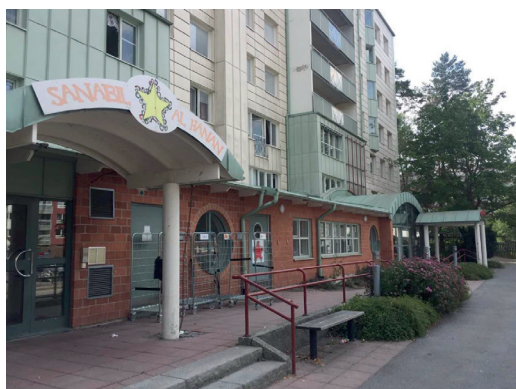


Fig. 1. Arabiske navne i Gottsunda. *Sanabil Al Hanan* betyder angiveligt ‘Sanabil den medfølgende’.

Over skiltet med de arabiske bogstaver hænger navnet på en frisørsalon, *Abeers Salong*, der ligger rundt om hjørnet, imens de øvrige skilte reklamerer med de ydelser, erhvervet sælger (damefrisør, laserbehandling). Skiltet med de arabiske bogstaver skal læses »Saloon A’beer lilsaidaat«, hvilket betyder ‘Abeers damefrisør’. Således kommunikerer samme betydningsindhold på to forskellige sprog, i to forskellige alfabeter, på to forskellige skilte.

Sivia torg opfattes af flere lokalboere i Uppsala som en plads med fremmedsproglig identitet. Der er i alt 13 navne og en navnløs butik på pladsen. Otte ud af 13 navne er svenske, dertil findes et personnavn (*Lucullus*), en webadresse (*Cigge.se store*) og to navne med usikre tolkninger/andre sprog. Det er altså de navne med usikre tolkninger, der skulle danne den fremmedsproglige identitet, hvis identitetsdannelsen udelukkende skulle ske gennem proprierne. De usikre tolkninger angår henholdsvis *Abraso* med tillægsteksten *Stöd och Omsorg AB* og *Bisi Afrique* med tillægsteksten *Det bästa från Afrika*. Begge sværttilgængelige navne er altså suppleret med svenske tekster, der agerer forklaringsnøgler for det erhvervene forhandler, som dermed fremstår gennemsigtige fra et svensksprogligt synspunkt.

Særlig interessant er *Bisi Afrique*. Mange genkender nok *Afrique* som fransk for *Afrika*, og det er dermed *Bisi*, der fremstår uigennemsigtigt. Det primære sprog i undersøgelsesområdet er altså svensk, men der hvor en svensktalende kunne have forståelsesproblemer, findes forklarende svensksproget tekst som fx specificering af varesortiment. Navnet *Lucullus* giver ikke svenske associationer, og *Cigge.se* virker måske fremmed som navn, da webadresser primært associeres med andre grammatiske kategorier end propriier. Alligevel er andelen af propriier dannet på minoritetssprog lille på Sivia torg, og den fremmedsproglige identitet konstitueres snarere gennem andre grammatiske kategorier, jf. *Det bästa från Afrika* og teksten *orientaliskt* ved supermarkedet (se billedet nedenfor).

Dermed konstitueres den fremmedsproglige identitet ikke af propriier alene, men understøttes af andre tekster som fx specificering af varesortiment. Dog kræver det, at sprogbrugeren skal beherske svensk for at kunne afkode »den fremmedsproglige identitet«.



Fig. 2. Butikker på Sivia torg.

Uofficielle navne

I 2013 blev der indsamlet 45 uofficielle navne i Uppsala ved hjælp af online spørgeskemaer, sociale medier og lokalavisen. Med afsæt i de indsamlede navne, spurgte jeg informantgruppen om de kendte og anvendte de indsamlede navne, og om de kendte og anvendte andre end dem, der blev indsamlet i 2013.

Informantgruppen besvarede spørgeskemaet efter det semistrukturerede interview med data, de selv havde indsamlet. Jeg vurderede, at denne rækkefølge var den mest praktiske af hensyn til informanternes tidsforbrug, og fordi jeg ville undgå at spørgeskemaet påvirkede deres svar i den første undersøgelse.

Spørgeskemaet bestod af i alt tre spørgsmål. Da informantgruppen kun bestod af fire universitetsstuderende, er undersøgelsen ikke repræsentativ, men kan alligevel bidrage med interessante observationer. I det første spørgsmål bad jeg dem om at markere de navne, de kendte, på en liste over de 45 uofficielle navne indsamlet i 2013. I det andet spørgsmål spurgte jeg, om de selv anvender nogen af de navne, de netop havde markeret, og bad dem om at angive hvilke, imens tredje spørgsmål lød, hvilke andre uofficielle navne de kendte og anvendte. Resultaterne vender jeg tilbage til om lidt.

Der gik mange overvejelser forud for udformningen af spørgeskemaet, først og fremmest om sprogvalg. Informantgruppen studerede alle nordiske sprog, og derfor valgte jeg at holde fast i mit danske modersmål, men udskifte de ord, som kan være svære at forstå. Derfor skrev jeg fx »ortnamn« i stedet for »stednavn«. Særlig vanskeligt var det at beslutte, hvilket ord jeg skulle bruge for betegnelsen »uofficielle navne«. Termen anvendes også på svensk, men har nogle lidt andre konnotationer sammenlignet med den danske term. Efter rådslagning med flere svenske fagfæller, besluttede jeg at bruge termen »smeknamn«, da termen i højere grad »indbyder« til en større andel af navne på også utraditionelle lokalitetstyper.

Hvor det første spørgsmål undersøger, hvilke uofficielle navne gruppen kender, undersøgeres der med det andet spørgsmål, hvilke navne de faktisk anvender, da der kan være forskel på det passive og aktive onomastikon. Ved det

tredje spørgsmål indsamles der dels information om potentielt nye uofficielle navne, dels viser svarene indirekte, hvad informanterne selv forstår og definerer som »smeknamn«. Imidlertid kan disse svar være farvet af, at informanterne først er blevet introduceret til en bruttoliste over uofficielle navne, og derved er blevet gjort opmærksomme på, hvilke navnetyper kategorien dækker over, hvilket potentielt kan udelukke navnetyper, som ikke fremgår af listen. Som vi skal se, udegjorde det imidlertid ikke noget problem.

Resultater

Ud af 45 uofficielle navne kendte informanterne til sammen 19, altså ca. 42 %. Fire af de kendte navne, kendte de alle sammen: *Stationen*, *Konserthuset*, *Engelska parken* og *Fyra mackarna*. Seks af de kendte navne, kendte tre ud af fire: *Stadsparken*, *Brantingstorg*,¹ *Triangeln*, *Tycho Hedén*, *Geijersparken*, *Raggartorget*. Tre af de kendte navne, kendte to ud af fire: *Råbyleden*, *Vindhemsparken*, *Busstorget*. Seks af de kendte navne, kendte en ud af fire: *Emobryggan*, *Fulkåbo*, *Skitkåbo*,² *Kvarnbofallet*, *Giraffparken* og *Nymans*.³ Informanterne anvendte selv imellem tre–syv af de kendte navne,⁴ imens *Fyra mackarna* var det eneste navn, de alle sammen anvendte.

De uofficielle navne informanterne selv indberettede centrerer sig for en stor del omkring universitetet. Dertil indberettede tre ud af fire *Uppis* som navn, de anvender for Uppsala. To indberettede *Ackis* om Akademiska sjukhuset, og alle anvender kaldenavne for supermarkeder, fx *Folkes* om Folkes Livs og *Lutis* om Luthagens Livs. Tabel 4 viser anvendte uofficielle navne.

¹ Det »uofficielle« angår her selve formen. Det officielle navn er *Brantingstorget*.

² De to sidstnævnte navne kan også skrives *Ful-Kåbo* og *Skit-Kåbo*. Navnen refererer til Kungsgärdet nær det »finere« Kåbo.

³ Det skal her bemærkes, at *Kungsängstorg* var blevet indrapporteret som et uofficielt navn, og at det var bekendt for en af informanterne. Imidlertid er *Kungsängstorg* det officielle navn for lokaliteten, og jeg har derfor ikke medregnet det i mit materiale.

⁴ Tre informanter anvendte *Stadsparken*, imens navnene *Stationen*, *Triangeln*, *Engelska parken* og *Tycho Hedén* anvendes af to ud af fire informanter. En enkelt informant indberettede *Brantingstorg* og *Konserthuset*, imens en anden informant skrev, at hun sagde Centralen i stedet for Stationen. *Fyra mackarna* var det eneste navn, de alle sammen anvendte.

Tabel 4. Användte uofficielle navne fordelt på informant. Alle navne, beskrivelser af lokalitetstype, lokaliseringer og forklaringer på, hvorfor de kalder lokaliteterne, som de gør, er gengivet som informanterne selv har indberettet det.

Ortnamn	Typ av lokal	Läge	Varför kallar du det så?
1. informant			
STUK	Mötesplats	Stora Torget	Stora Torget under klockan
Tjyven	Ica-butik	Rackarberget	Dyrt
Lutis	Ica butik	Luthagen	Förkortning
EP	Uni. lokaler	UU	Engelska parken
Bredis	gata	Bredgränd	Förkortning
UPPIS	stad	Uppsala	Förkortning
Dag-H	gata	Dag Hammarskjölds väg	Enkelt
Botan	Botaniska trädgården		Enkelt
Ackis	sjukhus	Akademiska sjukhuset	Enkelt
2. informant			
Folkes	Affär – ICA	Vid Triangeln	Heter ICA Folkes Livs
Lutis	Affär – ICA	På Sysslomansgatan	Heter ICA Luthagens Livs
Eko	Universitetet	Kyrkogårdsgatan	Förkortning av Ekonomikum
Persiska viken	Badplats	Sunnersta	Många familjer med invandrarbakgrund brukar vara där – hela dagen
Norbyhallen	Torg	Norby	Ett ICA har fått namnge torget, som annars kallas Svamptorget
HUMC	Park	Bakom Ekonomikum	Huset hette HUMC innan och vissa säger fortfarande HUMC om parken
Studan	Arena	Vid Sjukhusvägen	Heter Studenternas IP
Ackis	Sjukhus	Ultuna	Heter Akademiska sjukhuset
Skrapan	skola		Skolan heter Lundellska skolan, men kallas Skrapan för att den tidigare låg i ett höghus i stan
3. informant			
Håga	Skog	Hågadalén	Enklare att säga
ICA Bäst	ICA	Flogsta	Det heter ICA Väst, men är det bästa ICA
Centrum	Stationen	Centrums järnvägsstation	Enklare
Folkes	ICA	Folkes Livs	Enklare
Uppis	Stad	Uppsala	Enklare
Höghusen	Studentbostäder i Flogsta	Flogsta	Identifierande var man bor, enklare än namn på vägar, som är långa
Lutis	Område	Luthagen	Enklare
Brottsunda	Område	Gottsunda	Öknamn

Ortnamn	Typ av lokal	Läge	Varför kallar du det så?
4. informant			
Industri-området/ Industristaden	Stadsdel	Kungsängen/ Boländerna	Mycket industriverksamhet
Lutis	Butik	Luthagens livs	Kortform
Folkes	Butik	Folkes livs	Kortform
Uppis	Stad	Hela Uppsala	Smeknamn
Carro	Bibliotek	Carolina Rediviva	Kortform
Blåsen	Campus	Blåsenhus	Kortform
Eko	Campus	Ekonomikum	Kortform
EP	Campus	Engelska parken	Förkortning
Väst	Butik	ICA Väst, Flogsta	Kortform
S t Pers	Galleria/	S:t Pers-gallerian	Kortform
Stocken	kvarter	Stockholms nation	Smeknamn
Snerikes	Studentnation	Södermanlands-Nerikes nation	Smeknamn/kortform
V-Dala	Studentnation	Västmanlands-Dala nation	Kortform
GH	Studentnation	Gästrik-Hälsinge nation	Kortform
VG	Studentnation	Västgöta nation	Kortform
ÖG	Studentnation	Östgöta nation	Kortform

En hyppig begrundelse for anvendelsen af de indberettede navne er, at det er enkelt/en kortform. Dette motiv er »mycket vanligt även bland smeknamn på människor och djur« (Neumüller 2018), og de elliptiske former var også fremtrædende blandt de navne, der er blevet indsamlet i en anden undersøgelse af uofficielle navne i Uppsala fra 2013 (Axelsson & al. 2013). Her blev elliptiske former som *Solsken* i stedet for *Solskensgatan*, og *Liljefors* i stedet for *Bruno Liljeforsgatan* indberettet (ibid. s. 21). Også *Ackis* i stedet for *Akademiska sjukhuset* blev indberettet i 2013, og netop *Ackis* anvendes også af to af informanterne i informantgruppen om samme lokalitet. Ainiala (2005) skelner mellem primære og sekundære uofficielle navne, hvor de sekundære dannelser bygger på det officielle navn, mens de primære uofficielle navne er nydannelser. De elliptiske former kan dermed betegnes som sekundære dannelser til det officielle navn og er de mest fremtrædende i materialet, jf. *Uppis* for Uppsala og *Eko* for Ekonomikum. Primære dannelser som *Persiska viken* om en badestrand ved Sunnersta er færre, men egentlige nydannelser.

De overlap der kan spores mellem anvendte uofficielle navne i informantgruppen, kan tolkes som et udtryk for det gruppetilhørsforhold, der er mellem informanterne som medstuderende. *Lutis* (Luthagens Livs) ligger tæt ved studentnationerne, der ligeledes angives med uofficielle navne af en af informanterne, ligesom en stor andel lokaliteter nær universitetet har uofficielle navne. De uofficielle navne tegner et navngivet landskab, der vidner om de studerendes hverdagsliv.



Fig. 3. Fra øverste venstre hjørne mod højre ses E4 S/E4 N/55/Domkyrka, Apotek Hjärtat; fra nederste venstre hjørne ses kringlen, SOPRUM og ABBA CYKEL CENTER.

Hvordan afgør sprogbrugerne, hvad der er navn, og hvad der ikke er navn?

Ud af de i alt 259 billeder jeg modtog fra informanterne (j.f. tabel 1 ovenfor) valgte jeg 10 billeder som sammen med et billede af en navnløs butiksfacade på Mimmie Ekholms plats fra min egen empiri, dannede udgangspunkt for et semistruktureret interview. Samtalen varede i 48 minutter og blev afholdt ugen efter, de var blevet stillet opgaven og havde været på felttur. Jeg havde samlet de udvalgte billeder i en powerpoint og viste dem et ad gangen til gruppen. Når jeg viste et billede, spurgte jeg, hvem der havde taget det og hvorfor. Det ledte hurtigt til indbyrdes samtale mellem informanterne, og jeg holdt mig så vidt muligt uden for samtalen, men stillede dog få gange yderligere spørgsmål. Ofte startede informanterne selv samtalen, når jeg viste dem et billede. Ovenfor ses fem af de 11 billeder, som informanterne diskuterede, og som jeg præsenterer i det følgende.

Billedet af *E4 S/E4 N/55/Domkyrka* var billede nummer to, jeg viste dem. Billedet er skåret, så man ikke kan læse om der står mere efter 7-tallet, eller om der skal stå *Domkyrka* eller *Domkyrkan*. Samtalen gik hurtigt ind på, hvad der ortografisk skal til, før noget kan defineres som et navn. Nedenfor ses et udsnit af samtalen netop efter jeg har vist billedet:

Kvinde: Alltså jag funderar så här: är det verkligen ett namn? Är Domkyrkan? Är väl inget namn? Det är väl mer som en beskrivning eller något?

Interviewer: [mm]

Kvinde: Ja.

Mand 1: Domkyrkan är ju - en kyrka dock.

[hmm] (grinende)

[ja]

Mand 2: som heter så. [ja Uppsala Domkyrkan]

Interviewer: [mm]

Kvinde: [jah]

Mand 1: [Jamen det kanske var det] som var litet det med den här uppgiften, att namn ... Alltså namn på restaurang eller namn på ... det där är ju ... det där är ju information⁵.

Interviewer: mm

Mand 1: E4 S är ju information.

Interviewer: ja.

Mand 2: Om man måste hårdra så är väl alla dom ... eller ... alltså ... för sig där är jo ingen som bor[†] på ... E4:an hhhh⁶ ja

Interviewer: nej

Mand 2: ... E4 södra men jag tänker motorvägen er ju delad hh i två delar var? Där beroende på vilken del av vägen du är så är du antingen på den sydliga ... riktningen eller den nordliga riktningen hh men jag antar att vägen heter E4

Mand 1: [ja] och där är det väl ett namn.

Kvinde: [mm]

Mand 2: ja där måste det vara ett namn i sådana fall ... precis som väg 55 som står där också

Mand 1: mm

Mand 2: ja...

Mand 1: Men det var [just det här med med M... M]

Kvinde: [Jamen jag tänkte på] GMC

Mand 2: ja GMC (griner)⁷

Mand 1: [just det]

Kvinde: [? Jooo] det är ju inget namn ... Ett namn måste väl liksom vara ... alltså mera än bara versaler och några ... och några siffror?

Mand 2: Måste det?

Mand 1: Måste det [verkligen det?]

Mand 2: [haha] Ja, jag tänker också det.

⁵ Pilen angiver emfase.

⁶ ... hhhh, hh, ss, nn ... angiver forskellige pauselyde, som jeg her gengiver grovfonetisk.

⁷ GMC refererer til forkortelsen GCM (= gång-, cykel- och moped-), som er en gang- og cykelsti i Uppsala. Forkortelsen er øjensynligt blevet diskuteret i forbindelse med de studerendes undervisning.

Der er flere ting på færde i sekvensen. Mand 1 skelner imellem information og navn, som han opfatter som to forskellige kategorier, imens de øvrige informanter udfordrer opfattelsen. Dette kommer især til udtryk ca. et halvt minut længere inde i interviewet, da mand 1 siger: »Jag tycker inte att det är ett namn, för jag tycker det är information↑ bara. Där ... nn ... där blir allting ett namn till slut liksom... där blir den där pilen ett namn ... alltså ... hh ... alt ... namn är ju nånting som är liksom unikt↑ på ett sätt liksom mm och *E4 S* är ju ett unikt äntligen«, her afbrydes han af alle øvrige informanter, som samstemmigt siger »ja«. De mener, at *E4 S* er et navn. Herefter begynder de at diskutere, om forkortelser og tal kan være navne, og det ender med, at alle informanterne bliver i tvivl, om de skal opfatte *E4 S* som et navn eller ej. Diskussionen ender, da en mandlig informant udbryder: »strunt samma«.

Igennem samtalesekvensen kredser informanterne om den prototypiske forestilling om, hvad navne kan være på den ortografiske udtryksside. Der stilles spørgsmålstegn ved, om der behøves mere og andet end bogstaver og tal, og diskussionen er dermed ikke ulige den, Bjarne Rogan (1994) havde i artiklen »Navn eller nummer?«. Kvinden stiller også spørgsmålstegn ved, om teksten *Domkyrka* er et navn. Bemærk dog, at hun siger *Domkyrkan* i bestemt form, selvom vi ret beset kun kan læse *Domkyrka* på skiltet. Mand 1 og mand 2 kvitterer begge ved også at sige *Domkyrkan* i deres efterfølgende taleture, og de enes dermed om denne forståelse af teksten på skiltet. Samtalen bevæger sig således ind på problemet ved at skelne mellem proprium og appellativ, som her fungerer som monosemantika. Monosemantik og proprier har et funktionelt overlap, da begge kategorier er specifikt refererende og bestemte, og *Domkyrkan* kan dermed både fungere som appellativ og proprium afhængigt af sprogbrugssituationen. Den kvindelige informant stiller her spørgsmål ved grænsedragningen, men får intet svar.

Det næste billede informanterne så, var billedet af apoteket. Ligesom *Domkyrkan* på foregående billede kunne siges blot at have en lille prototypisk navnekarakter, konfronteres informanterne også her med en tekst af lille prototypisk navnekarakter, da både *domkyrka* og *apotek* anvendes som appellativer i samtidigt svensk. Dog adskiller dette billede sig fra det foregående ved, at der er flere modaliteter i spil så som farver og skrifttyper, og jeg ville gerne undersøge, om modaliteterne spiller en rolle for informanternes opfattelse af propriumsfunktion.

Informanterne indledte selv samtalen, da en mandlig informant udrød: »Apotek Hjärtat«, hvortil en anden svarede: »Ja, om man uttalar hjärtat som hjärtat«. Han fortsætter taleturen og fortæller, at billedet minder ham om »diskussionen«, om en pil skal opfattes som information eller som navn. »I det här fallet så blir det väldigt tydligt att förstå att Apotek Hjärtat är ... dock ... att man gör det med ett hjärta↑ i stället dock«, hvilket de andre informanter giver ham ret i. Igen skelnes mellem propriumsfunktion og information, hvilket en anden informant bygger videre på, ved at hævde, at man læser ordet apotek, og ser et hjerte. Det enes alle om.

Informanterne har alle et forhåndskendskab, der gør, at de ved apoteket er en del af en apotekskæde, der styres af ICA. En informant påpeger, at netop de to ting kommunikerer på én gang, og det er interessant med »icke ... textbaserat äh skylt som ändå säger nånting väldigt tydligt [...] bara logotypen kan

man identifiera ... företaget eller vad det [är] [precist] äh via .. och här blandar man väl litet grann ... alltså ordet apotek hh förklarar ju för vem som helst som inte känner till varumärket att det är ett apotek↑ [mm (bekräftande)] och sen specificeras liksom ... ss... ja ... hh ... varumärket specificeras genom det grafiska ... båda ... själva hjärtat men också liksom färger och typsnitt och så där«.

Både farve, skrifttype og hjertet er med til at identificere og adskille apotekskæden fra andre apoteker. Dermed peger informanterne på, at modaliteter som farve og skrifttype spiller en rolle for navnene i LL, som en ressource hvormed de kan fremstå specifikt refererende og bestemte. Samtidig berører de den uoversættelighed, der kan opstå imellem tegnsystemerne. Også på EU-niveau oplever man problemer med beskyttelse af varemærker, da flere og flere firmaer og brands ønsker at søge patent på fx skrifttyper eller farver (Lunell 2017). Disse modaliteter medvirker til at skabe funktionen »specifikt refererende og bestemt«, men det bliver svært at drage grænsen og definere, hvad et navn så egentlig er.

Da jeg viste billedet med kringlen, sagde kvinden straks: »Vad står där för någonting?«, hvortil en af de andre informanter svarede, at der står »Café & Butik« oven for døren. »Heter den ingenting?«, spurgte kvinden, hvilket indledte en samtale om butikker skal have navne eller kan være navnløse. De diskuterede indbyrdes, om kringlen kunne fungere som navn, og at et navn måske ikke har så stor betydning »utan kanske en sån där symbol som dom har där«. Men her afbrød kvinden, da hun var uenig, og syntes det var mærkeligt, der ikke er noget navn »vad skal man googla på?«, spurgte hun, og så begyndte de alle at google.

Det interessante ved denne sekvens er informanternes grundlæggende forestilling om, at der til en butik hører et navn. De enes om, at kringlen fungerer som symbol, der viser, der er tale om en bager, men de opfatter alligevel ikke kringlen som et navn, hvilket får dem til at google. For informantgruppen går der altså en grænse ved det fysiske symbol, som de ikke mener, kan være et navn. Omvendt opfatter de heller ikke teksten »Café & Butik« over indgangsdøren som et navn. Der tegner sig altså definitoriske grænser netop her.

Også *SOPRUM* enes informantgruppen hurtigt om, ikke er et navn. Da jeg spurgte, hvordan de vidste det, svarede den ene informant, at det kunne han se på omgivelserne, og fordi teksten var placeret midt på døren, ikke over døren, og desuden havde en lille skrifttype. De andre informanter istemte samtykkende. Dette bekræfter tesen om diskursen for propriers placering (Sandst 2016), og andre undersøgelser der peger på kontekstens afgørende betydning for, hvordan sprogbrugere kan afgøre hvilken ud af flere mulige betydninger at sprogtegn kan have (Gernsbacher 1997, Müller 2010, Brédart 2016).

Samme billede tegnede sig gennem diskussion af *ABBA CYKEL CENTER*. På butiksfacaden ses en stor mængde tekst, og alligevel udpegede informanterne straks teksten »øverst« som navnet. »Det skulle også kunna eventuellt ha hetat 'reparationscenter', men det har man inte, alltså, men hade man satt 'reparationscenter' däruppe och så satte du ABBA CYKEL CENTER därne ... sen 2004 ... så skulle förmodligen folk tro att det hette 'reparationscenter'.« Informanten giver udtryk for en forståelse og accept af et kompositorisk

hierarki, jeg tidligere har kaldt diskursen for propriers placering i byen (Sandst 2016), som en betydningsbærende diskurs, der markerer propriumsfunktion. Den faste konvention for hvor proprier placeres henne i bybilledet og på butiksfacaden bliver et lingvistisk mulighedsrum, hvor navngiverne kan placere tekst af større eller mindre navnekarakter og kommunikere proprium. Men der er også grænser, for »Café & Butik« placeret over indgangsdøren er ikke et proprium, jf. ovenfor. Spørgsmålet bliver derfor, hvordan informanterne ville have opfattet »Café & Butik«, hvis skrifttypen have været mere fremtrædende, og ikke som det fremstår nu med støvede bogstaver, som den ene informant først slet ikke kunne læse.

Konklusion

Uppsalas onomastiske landskab består af både synlige og usynlige navne. Ca. 68 % af alle indsamlede navne er dannet på svensk, og kun få navne er dannet på minoritetssprog som arabisk. Størstedelen af de minoritetssproglige navnene findes i bydelen Gottsunda, som også er den del af Uppsala med den største andel beboere med anden etnisk herkomst end svensk. Sivia torg har en identitet som »fremmedsprogligt sted«, men identiteten skabes primært gennem et svensksprogligt LL med ord som *orientaliskt* og frasen *Det bästa från Afrika*, og kan vanskeligt siges, at være skabt af proprierne alene.

Informanterne anvender uofficielle navne, der vidner om et hverdagsliv ved universitetet. De kender flere af de uofficielle navne, der blev indsamlet ved undersøgelsen i 2013, men *Fyra mackarna* er det eneste navn, der anvendes af alle informanter. Det tyder dermed på, at netop dette navn er et særdeles veletableret uofficielt navn i Uppsala. Informanterne har alle forestillinger om, hvad der er prototypiske navne, og *E4 S* og *Domkyrkan* befinder sig begge i grænselandet, imens tekster som *SOPRUM* og *Café & Butik* falder helt uden for propriumskategorien. Konteksten fremhæves som en væsentlig faktor for, at *SOPRUM* kan afkodes som noget andet end et proprium, i tilfældet *Café & Butik* findes årsagen enten ved tekstens art eller måske snarere, fordi skrifttypen ikke er fremhævet, men vanskelig at læse, og derfor virker sekundær. Dette perspektiv kunne være interessant at undersøge nærmere.

Modaliteter som farve, logo og skrifttype fungerer identificerende ved navne som *Apotek (Hjärtat)*, og kompositionen på en butiksfacade samt skrifttypernes størrelse spiller en afgørende rolle for sprogbrugerens afgørelse af, hvad der er proprium på butiksfacader med meget tekst, jf. *ABBA CYKEL CENTER*. Navnet skal stå øverst, mener informanterne, og det er altså ikke navnet i sig selv, der skaber propriumsfunktion, men placeringen af teksten et specifikt sted, der gør det. Hvad der opfattes som navn, har dermed mindre at gøre med semantikken, og mere med placeringen af en tekst inden for diskursen for propriers placering i byen.⁸

⁸ Tak til informanterne, til Staffan Nyström og Kristina Neumüller.

Litteratur

- Ainiala, Terhi, 2005: På väg mot urban namnforskning. I: Namnens dynamik. Utvecklingstendenser och drivkrafter inom nordiskt namnskick. Handlingar från den trettonde nordiska namnforskarkongressen i Tällberg 15–18 augusti 2003. Red. av Staffan Nyström. Uppsala. (NORNA-rapporter 80.) S. 13–26.
- Aldrin, Emilia, 2010: Om förnamn som identitetsbärare. I: Namn – en spegel av samhället förr och nu. Red.: Staffan Nyström. Stockholm. (Ord och stil. Språkvårdssamfundets skrifter 41.) S. 136–153.
- Axelsson, Marcus & al., 2013: Alternativa och inofficiella ortnamn i Uppsala – tre smärre studier. I: OUÅ. S. 5–27.
- Brédart, Serge, 2016: Names and cognitive psychology. I: The Oxford handbook of names and naming. Ed. by Carole Hough. With assistance from Daria Izdebska. Oxford. S. 476–487.
- de Certeau, Michel, 2010: Vandringar i byen. I: Sted. Red.: Anne-Marie Mai & Dan Ringgaard. Aarhus. (Moderne litteraturteori.)
- Cresswell, Tim, 2015: Place. An introduction. Second ed. Chichester.
- Gernsbacher, Morton Ann, 1997: Attenuating interference during comprehension. The role of suppression. I: The psychology of learning and motivation 37. S. 85–104.
- Jørgensen, Bent, 1988: Fast appositionel markering af ny denotation. I: Denotationsbyte i ortnamn. Rapport från NORNA:s trettonde symposium i Tvärminne 9–11 oktober 1986. Red.: Peter Slotte. Uppsala. (NORNA-rapporter 37.) S. 115–118.
- Kostanski, Laura, 2016: Toponymic attachment. I: The Oxford handbook of names and naming. Ed. by Carole Hough. With assistance from Daria Izdebska. Oxford. S. 412–426.
- Lunell, Erika, 2017: Att varumärkesskydda en varas inneboende egenskaper. Nya möjligheter och begränsningar. I: Nordiskt immateriellt rättsskydd 86. S. 443–467.
- Matras, Yaron, 2010: Contact, convergence, and typology. I: The Oxford handbook of language contact. Ed.: Raymond Hickey. Oxford. S. 86–105.
- Mattfolk, Leila, 2017: Attitudes towards globalized company names. I: Socio-onomastics. Red.: Terhi Ainiala & Jan-Ola Östman. Amsterdam–Philadelphia. S. 165–183.
- Müller, Horst M., 2010: Neurolinguistics. The special role of proper names. I: Chinese journal of physiology 53:6. S. 351–358.
- Neumüller, Kristina, 2018: När platser får smeknamn.
<http://www.isof.se/om-oss/vara-bloggar/sant-vi-bara-gor/inlagg/2020-03-26-nar-platser-far-smeknamn.html>
- Nielsen, Michael Lerche, 2007: Hvad skal barnet hedde? København.
- Rogan, Bjarne, 1994: Navn eller nummer? Motiver for navngiving av ting. I: Övriga namn. Red.: Kristinn Jóhannesson & al. Uppsala. (NORNA-rapporter 56.) S. 81–100.
- Sandst, Line, 2016: Urbane stednavne – storbyens sproglige dimension. En stilistisk-retorisk analyse af urbane stednavne i det københavnske byrum. København.
http://static-curis.ku.dk/portal/files/157035935/Ph.d._2016_Sandst.pdf
http://static-curis.ku.dk/portal/files/157035937/Ph.d._2016_Sandst.pdf_Appendiks_1_3.pdf
- 2020: Markering af propriumsfunktion ved omvendt ledstilling. I: Danske studier. Tidsskrift for dansk sprog og litteratur. S. 100–111.
- & Syrjälä, Vainö, 2020: Proper names in the linguistic landscape. Theoretical challenges in a multimodal discourse. I: Namn i skrift. Rapport från NORNA:s

- 48:e symposium i Göteborg. Red.: Kristina Neumüller & al. (NORNA-rapporter 98.) S. 339–356.
- Stjernfelt, Frederik, 1996: Sted, gade, plads – en naiv teori om byen. I: Byens pladser. Red.: Martin Zerlang. Gylling. S. 11–31.
- Stjernholm, Karine, 2015. Two faces of Oslo. A comparative study of the sense of place. I: Dimensions of sociolinguistic landscapes in Europe. Materials and methodological solutions. Eds: Mikko Laitinen & Anastassia Zabrodska. Berlin. S. 77–104.
- Syrjälä, Väinö, 2016: Namn i gatubilden – om namn i Svenskfinlands lingvistiska landskap. I: Navn og navnebærer. Rapport fra NORNAs 45. symposium i Skagen 1.–4. oktober 2014. Red. av Martin Sejer Danielsen, Birgit Eggert & Johnny G. G. Jakobsen. Uppsala. (NORNA-rapporter 93.) S. 263–286.
- 2018: Namn – språk – ställe. Språkbrukarna i Svenskfinlands offentliga rum. Helsingfors. (Nordica Helsingiensia 52.)
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/235244/NAMNSPR%c3%85.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
- Tufi, Stefania & Blackwood, Robert, 2010: Trademarks in the linguistic landscape. Methodological and theoretical challenges in qualifying brand names in the public space. I: International journal of multilingualism 7:3. S. 197–210.

Webadresser:

Coop = <https://om.coop.dk/Koncern/historie.aspx>

Filippa K = www.filippa-k.com

Hinode Sushi = www.hinodesushi.se

ICA = <https://www.ica-historien.se/artiklar/ab-hakon-swenson-bildas/>

Max = www.max.se

Nordea = <https://www.nordea.com/no/om-nordea/hvem-er-vi/var-historie/>

Förkortningar

AN	= Afdeling for Navneforskning, Nordisk Forskningsinstitut, København
ANF	= Arkiv för nordisk filologi
APhS	= Acta philologica Scandinavica
AS	= Anthroponymica Suecana
ATA	= Antikvarisk-topografiska arkivet, RAÄ
bek	= beskrivning till ekonomisk karta
BK	= Bergens kalvskinn. Utg. av O.-J. Johannessen (2016)
BNF	= Beiträge zur Namenforschung
BSH	= C. G. Styffe, Bidrag till Skandinaviens historia ur utländska arkiver
BØ	= Bustadnavn i Østfold
DAG	= Dialekt-, namn- och folkminnesarkivet i Göteborg
db	= dombok
DD	= Diplomatarium Danicum
DDal	= Diplomatarium Dalekarlicum
DFU	= Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala
DGP	= Danmarks gamle Personnavne
DI	= Diplomatarium Islandicum
DMS	= Det medeltida Sverige
DN	= Diplomatarium Norvegicum
DR	= Danmarks Runeindskrifter
DRA	= Rigsarkivet, København
DRAp	= pergamentsbrev i DRA
DRApp	= pappersbrev i DRA
DRB	= Danmarks Riges Breve
DS	= Danmarks Stednavne
DSt	= B. Jørgensen, Danske stednavne (3. udg., 2008)
DSÅ	= J. Kousgård Sørensen, Danske sø- og ånavne (1968–96)
ek	= ekonomisk karta
FMU	= Finlands medeltidsurkunder
FRA	= Riksarkivet, Helsingfors
Fv	= Fornvännen
G	= Gotlands runinskrifter (SRI 11–12)
gd	= gård
GFR	= Konung Gustaf den förstes registratur
glk	= geologisk karta
GN	= Generalstabens karta över Sverige, norra delen
Gs	= Gästriklands runinskrifter (SRI 15:1)
GS	= Generalstabens karta över Sverige, södra delen
hd	= härad

hgd	= herrgård
Isof	= Institutet för språk och folkminnen
jb	= jordebok
JHD	= Jämtlands och Härjedalens diplomatarium
jr	= jordregister
KA	= Kammararkivet (i SRA), Stockholm
kb	= kyrkbok
KB	= Kungliga biblioteket, Stockholm
KL	= Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid
KrA	= Krigsarkivet, Stockholm
l.	= län
LB	= M. Lundgren, E. Brate & E. H. Lind, Svenska personnamn från medeltiden (1892–1934)
Lind	= E. H. Lind, Norsk-isländska dopnamn ock fingerade namn från medeltiden (1905–15)
Lind Bin.	= E. H. Lind, Norsk-isländska personbinamn från medeltiden (1920–21)
Lind Suppl.	= E. H. Lind, Norsk-isländska dopnamn ock fingerade namn från medeltiden. Supplementband (1931)
LMA	= Lantmäterimyndigheternas arkiv (i SRA)
LSA	= Lantmäteristyrelsens arkiv (i SRA)
LSB	= Linköpings stadsbibliotek: Stiftsbiblioteket
LSBp	= pergamentsbrev i LSB
LUB	= Lunds universitetsbibliotek
LUP	= L. Peterson, Lexikon över urnordiska personnamn (http://www.sprakochfolkminnen.se) (2004)
ml	= mantalslängd
MM	= Maal og minne
NAU	= Namnarkivet i Uppsala
NE	= O. Rygh, Norske Elvenavne
NEn	= Nationalencyklopedin
NG	= O. Rygh, Norske Gaardnavne
NG Indl.	= O. Rygh, Norske Gaardnavne. Indledning
NÍ	= G. Kvaran & S. Jónsson, Nöfn Íslendinga (1991)
NIYR	= Norges innskrifter med de yngre runer
NIÆR	= Norges Indskrifter med de ældre runer
NK	= Nordisk kultur
NN	= Namn og nemne
NO	= Norsk ordbok
NoB	= Namn och bygd
NPL	= K. Kruken & O. Stemshaug, Norsk personnamnleksikon (2. utg., 1995)
NRA	= Riksarkivet, Oslo
NRL	= L. Peterson, Nordiskt runnamnslexikon (5, rev. utg., 2007)
NSL	= Norsk stadnamnleksikon. Red. av J. Sandnes & O. Stemshaug (4. utg., 1997)
Nä	= Närkes runinskrifter (SRI 14:1)
OAU	= Ortnamnsarkivet i Uppsala, samlingar, NAU

OAUjb	= excerpter i OAU ur kameralt material i SRA
ODS	= Ordbog over det danske Sprog
OGB	= Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län
or.	= original
OSDs	= samlingarna till Ordbok över Sveriges dialekter, Uppsala, DFU
OUN	= Ortnamnssällskapet i Uppsala. Namnspalten i UNT
OUÅ	= Ortnamnssällskapet i Uppsala årsskrift
RAÅ	= Riksantikvarieämbetet, Stockholm
RB	= Biskop Eysteins Jordebog (Den röde Bog). Udg. ved H. J. Huitfeldt (1879)
Rep	= Repertorium diplomaticum regni Danici mediævalis
RGA	= Reallexikon der germanischen Altertumskunde von Johannes Hoops. 2. Aufl.
SAOB	= Ordbok över svenska språket utg. av Svenska Akademien
SaoS	= Saga och sed
SAS	= Studia anthroponymica Scandinavica
SD	= Svenskt diplomatarium
SDa	= Diplomatarium Svecanum. Appendix. Acta pontificum Svecica
SDns	= Svenskt diplomatarium [ny serie] från och med år 1401
Sdw	= K. F. Söderwall, Ordbok öfver svenska medeltids-språket (1884–1918)
Sdw Suppl.	= K. F. Söderwall, Ordbok över svenska medeltids-språket. Supplement (1925–73)
skg	= skeppslag
SkO	= Skånes ortnamn
Sm	= Smålands runinskrifter (SRI 4)
SMP	= Sveriges medeltida personnamn
SMPs	= SMP:s samlingar, NAU
SMR	= Svenska medeltidsregister 1434–1441
sn	= socken
SNF	= Studier i nordisk filologi
SOB	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Blekinge län
SOD	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Dalarnas län
SOH	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Hallands län
SOHä	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Hälsingland
SOJä	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Jämtlands län
SOJö	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Jönköpings län
SOKa	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Kalmar län
SOKo	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Kopparbergs län
SOL	= Svenskt ortnamnslexikon. Red.: M. Wahlberg (2 rev. uppl., 2016)
SOSk	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Skaraborgs län
SOU	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Uppsala län
SOV	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Värmlands län
SOVm	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Västmanlands län
SOVn	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Västernorrlands län
SOÅ	= Sydsvenska ortnamns-sällskapet årsskrift
SOÄ	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Älvsborgs län
SOÖg	= Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Östergötlands län

SRA	= Riksarkivet, Stockholm
SRAp	= pergamentsbrev i SRA
SRApp	= pappersbrev i SRA
SRI	= Sveriges runinskrifter
SRP	= Svenska riks-archivets pergamentsbref
SvLm	= Svenska landsmål och svenskt folkliv
Sö	= Södermanlands runinskrifter (SRI 3)
T	= Topografisk karta över Sverige (Terrängkartan)
tg	= tingslag
tl	= tiondelängd
U	= Upplands runinskrifter (SRI 6–9)
u.d.	= utan datum
u.o.	= utan ort
UUB	= Uppsala universitetsbibliotek
UUBp	= pergamentsbrev i UUB
UUBpp	= pappersbrev i UUB
u.å.	= utan år
vid.	= vidimation
VJb	= Kong Valdemars Jordebog. Udg. ved S. Aakjær (1926–45)
Vr	= Värmlands runinskrifter (SRI 14:2)
Vs	= Västmanlands runinskrifter (SRI 13)
Ög	= Östergötlands runinskrifter (SRI 2)
Öl	= Ölands runinskrifter (SRI 1)
ÖNON	= Övre Norrlands ortnamn. Ortnamnen i Norrbottens län
ÖNOV	= Övre Norrlands ortnamn. Ortnamnen i Västerbottens län